

عامل‌های مؤثر بر نگرش دانشجویان مرکز آموزش علمی کاربردی جهاد کشاورزی همدان نسبت به خود اشتغالی

رضا موحدی^۱، سمیه لطیفی^۲، لیلا زلیخایی سیار^۳

۱- استادیار آموزش کشاورزی دانشگاه بوعلی سینا

۲- دانشجوی دکتری توسعه کشاورزی دانشگاه تبریز

۳- دانشجوی دکتری توسعه کشاورزی دانشگاه بوعلی سینا

چکیده

این پژوهش با هدف بررسی نگرش دانشجویان مرکز آموزش علمی کاربردی جهاد کشاورزی همدان نسبت به خوداشتغالی در بخش کشاورزی و تبیین عامل‌های مؤثر بر آن به روش پیمایشی انجام شده است. جامعه آماری تحقیق را ۲۷۵ تن دانشجویان کشاورزی مرکز علمی کاربردی همدان تشکیل دادند. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران ۱۳۴ تن تعیین شد که با استفاده از نمونه‌گیری طبقه‌ای تصادفی گزینش شدند. پرسشنامه ابزار گردآوری داده‌ها بود که روایی آن توسط متخصصان فن مورد بررسی و تایید قرار گرفت و پایایی آن نیز با انجام پیش‌آزمون و محاسبه ضریب آلفا کرونباخ ($\alpha=0/82$) تایید شد. بر پایه نتایج به دست آمده نگرش دانشجویان نسبت به خوداشتغالی در بخش کشاورزی در حد متوسط به بالا بود. هم‌چنین، بین ویژگی‌های کارآفرینی دانشجویان و علاقه به فعالیت در بخش کشاورزی با نگرش آنان نسبت به خوداشتغالی رابطه مثبت و معنی‌دار وجود داشت و هفت متغیر توانایی خوداشتغالی، تحمل ابهام، توفیق‌طلبی، استقلال‌طلبی، علاقه به فعالیت در بخش کشاورزی، خوداتکایی یا کنترل‌درونی و نوآوری و خلاقیت توانستند به طور جمعی ۴۳/۳ درصد از واریانس نگرش دانشجویان نسبت به خوداشتغالی را تبیین کنند.

کلیدواژه‌ها: کارآفرینی دانشجویان، خوداشتغالی، نگرش دانشجویان کشاورزی.

نویسنده‌ی مسئول: رضا موحدی

رایانامه: r.movahedi@basu.ac.ir

دریافت: ۱۳۹۲/۳/۲۷؛ پذیرش: ۱۳۹۳/۴/۴

مقدمه

با توجه به محدودیت اشتغال در بخش‌های دولتی و شمار روزافزون دانش‌آموختگان کشاورزی، توجه به خوداشتغالی بیش از پیش اهمیت می‌یابد. سالانه ۲۷۰ هزار دانش‌آموخته دانشگاهی وارد بازار کار می‌شوند، اما ظرفیت بازار کار پاسخگوی جذب این شمار از دانش‌آموختگان نیست (بارانی و همکاران، ۱۳۸۸). دانش‌آموختگان مرکزهای آموزش علمی کاربردی نیز همین وضع را دارند. از سویی با توجه به این‌که آموزش‌های علمی کاربردی با هدف شکل‌دادن به آموزش‌های شغلی در سطح جامعه طراحی شده‌اند، انتظار اشتغال دانش‌آموختگان علمی کاربردی بسیار بیشتر از دیگر دانش‌آموختگان مؤسسه‌های آموزش عالی است (شریعتی و مهاجر، ۱۳۸۵).

افزون بر این، دانش‌آموختگان دانشگاهی برای ورود به بازار کار، باید توانایی‌های سازگاری و هماهنگی با شرایط در حال تغییر جامعه خود را داشته باشند. پیشرفت فن‌آوری‌ها، هر روز زمینه‌ی فرصت‌های شغلی را تغییر داده و شغل‌های جدیدی را ایجاد می‌کند. این امر نیاز به دانش‌آموختگان کارآفرین و خوداشتغال را روز به روز افزایش می‌دهد (حسین‌پور و رضایی، ۱۳۸۹). بسیاری از کشورهای در حال توسعه و از جمله ایران به خوداشتغالی و کارآفرینی به عنوان یک راه حل اساسی بالقوه برای چالش‌های پیش‌رو، تأکید دارند (کریمی و همکاران، ۱۳۹۰). به طوری که مک‌لین (۲۰۰۴)، از کارآفرینی به عنوان اصلی‌ترین منبع توسعه یاد می‌کند. از سوی دیگر، یکی از چالش‌های پیش‌روی جامعه‌های مختلف، دانش‌آموختگانی هستند که توانایی‌های فردی و مهارت‌های لازم را برای راه‌اندازی کسب و کار مناسب ندارند. این امر آماده‌سازی دانش‌آموختگان دانشگاهی را با گسترش فرهنگ خوداشتغالی و کارآفرینی در آنان ضروری می‌سازد.

الهیاری و همکاران (۱۳۸۸)، به نقل از امیری و مرادی (۱۳۸۷)، بیان می‌کنند که آماده‌سازی دانش‌آموختگان دانشگاهی از راه کارآفرینی امری ضروری است ولی این آماده‌سازی نباید بعد از دانش‌آموختگی باشد بلکه باید در حین تحصیل انجام شده و بازدارنده‌ها و محدودیت‌های کارآفرینی و خوداشتغالی در جریان تحصیل شناسایی و برطرف شوند. یکی از مهم‌ترین اقدام‌ها در زمینه‌ی

گسترش کارآفرینی و خوداشتغالی بین دانشجویان و دانش‌آموختگان، تحت تأثیر قرار دادن نگرش آنان نسبت به این مقوله است. نگرش به عنوان یکی از مهم‌ترین جنبه‌های سه‌گانه رفتار در شکل‌گیری آن بسیار موثر بوده و نگرش فرد در مورد یک موضوع، بر رفتار وی نسبت به آن موضوع تأثیرگذار است. منظور از نگرش‌های کارآفرینانه حالتی است که بر پایه آن، فرد گرایش به بروز رفتار کارآفرینانه در یک کسب و کار مستقل یا سازمانی را نشان می‌دهد. در واقع ایجاد نگرش نسبت به خوداشتغالی در دانشجویان شرط لازم برای بروز رفتار کارآفرینانه از سوی آنان می‌باشد و هر اندازه افراد نگرش مثبت تری نسبت به فعالیت‌های کارآفرینانه و خوداشتغالی داشته باشند، بدون تردید کارآفرینی را به عنوان امری شدنی و امکان‌پذیر درک کرده و احتمال موفقیت آنان بیشتر می‌شود (کار و سکیوایرا، ۲۰۰۷). کروگر و همکاران (۲۰۰۰)، نیز بر این باورند که اراده و نیت کارآفرینانه نقش بسزایی در بروز رفتارهای کارآفرینانه دارد.

بررسی‌های پرشماری نشان دادند که تصمیم یا گرایش به راه‌اندازی یک کسب و کار پیش‌نیاز انجام و بروز رفتارهای کارآفرینانه است (جونز و همکاران، ۲۰۱۱؛ پکهام و همکاران، ۲۰۱۰). از این رو شکل‌گیری اراده و نیت کارآفرینانه به منظور درک رفتار کارآفرینانه بسیار مهم است (ساردشماک و اسمیت، ۲۰۱۰). لی و پیترسون (۲۰۰۰)، بر تأثیر گرایش بر اراده کارآفرینانه اذعان داشته و بر این باورند که تأثیر نگرش بر رفتار کارآفرینانه نافذ و فراگیر است. بنابراین، یک مدیریت شایسته و درست در زمینه کارآفرینی نیاز به گرایش بهینه و مثبت در این زمینه دارد تا رفتار افراد را در این جهت تحت تأثیر قرار دهد (صمدی و شیرزادی، ۱۳۸۶).

کالیندو و همکاران (۲۰۱۱)، اثر ویژگی‌های فردی را در تصمیم به خوداشتغالی در آلمان بررسی کردند و به این نتیجه رسیدند که گرایش، یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های فردی است که نقش مهمی در خوداشتغالی ایفا می‌کند. به باور رایبنسون و همکاران (۲۰۰۷)، نیز گرایش بهترین پیش‌بینی‌کننده رفتارهای کارآفرینانه است و این رفتارها را می‌توان با آموزش و یادگیری تغییر داد. بنابراین، میزان و نوع گرایش افراد به کارآفرینی می‌تواند بر سطح فعالیت

مهارت کارآفرینی، انگیزه های درونی و بیرونی دانشجویان، برداشت ذهنی از جذاب بودن کارآفرینی، خودکارآمدی، انتظار، خلاقیت و هنجار اجتماعی با گرایش دانشجویان به کارآفرینی رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد. علی پور و دهقانی (۱۳۹۱)، در پژوهشی به این نتیجه رسیدند که بین میزان رضایت از رشته تحصیلی، میزان آشنایی با تعاونی ها و نگرش دانشجویان نسبت به فعالیت در قالب تعاونی های کشاورزی رابطه ی مثبت و معنی داری وجود دارد.

به این ترتیب، نگرش یکی از اجزای اصلی و مهم رفتار انسان ها است و بر پایه آن می توان درباره رفتار و نتایج آن داوری و تصمیم گیری کرد (اکبری و همکاران، ۱۳۸۸). در مجموع نتایج یافته های پژوهش های داخلی و خارجی نیز نشان می دهد که عامل های مختلفی بر نگرش کارآفرینانه دانشجویان تأثیرگذار است. لذا در این تحقیق، نگرش دانشجویان کشاورزی مرکز علمی کاربردی جهاد کشاورزی همدان نسبت به خوداشتغالی در بخش کشاورزی و عامل های مؤثر بر آن بررسی شده است.

روش شناسی

این پژوهش از نظر ماهیت از نوع پژوهش های کمی و از نظر امکان کنترل متغیرها از نوع غیرآزمایشی و از نظر هدف در زمره تحقیقات کاربردی می باشد که با هدف بررسی نگرش دانشجویان کشاورزی مرکز آموزش علمی کاربردی جهاد کشاورزی همدان نسبت به خوداشتغالی در بخش کشاورزی و شناسایی عامل های مؤثر بر آن انجام شده است. جامعه آماری تحقیق را ۲۷۵ تن دانشجویان مرکز علمی کاربردی جهاد کشاورزی همدان تشکیل دادند. حجم نمونه بر پایه فرمول کوکران ۱۳۴ تن تعیین شد که با استفاده از نمونه گیری طبقه ای تصادفی گزینش شدند.

ابزار گردآوری اطلاعات در این تحقیق، پرسشنامه محقق ساخته است. با این ابزار، نگرش دانشجویان کشاورزی نسبت به خوداشتغالی با ۱۰ پرسش مورد سنجش قرار گرفت. برای بررسی دقت گویه های پرسشنامه از روایی صوری استفاده شد. برای این کار پرسش های پرسشنامه توسط متخصصان فن مورد بررسی و تایید قرار گرفت. پس از دریافت نظر آنان و اصلاح نهایی پرسشنامه، برای آزمون پیشاهنگ در راستای تعیین پایایی ابزار تحقیق،

آنان در این زمینه تأثیر بگذارد.

گارول و اتسان (۲۰۰۶)، در پژوهشی به این نتیجه رسیدند که دانشجویانی که دارای گرایش کارآفرینانه هستند، در ویژگی های انگیزه پیشرفت، کانون کنترل درونی، خلاقیت و نوآوری، اعتماد به نفس، تحمل ابهام و گرایش به خطرپذیری بهتر از دانشجویانی بودند که گرایش کارآفرینانه نداشتند. نتایج تحقیق سگال و همکاران (۲۰۰۵)، نیز به رابطه بین خلاقیت و نوآوری، گرایش به خطرپذیری، کارآفرین بودن خانواده و گرایش به کارآفرینی دانشجویان اشاره داشته است.

نتایج پژوهش امیری و مرادی (۱۳۸۷)، نشان داد که بین گرایش های کارآفرینانه دانشجویان با متغیرهایی مانند سبک مدیریت دانشگاه، ویژگی مدرسان، ویژگی نظام اداری و مالی، عملکرد کارکنان، ویژگی دانشجویان و محتوای دروس رابطه مثبت معنی داری وجود دارد. قاسمی و همکاران (۱۳۸۸)، در بررسی عامل های مؤثر بر ایجاد روحیه کارآفرینی دانشجویان تحصیلات تکمیلی به این نتیجه رسیدند که بین متغیرهای سن، عامل روانشناختی، عامل آموزشی و دانشگاهی با ایجاد روحیه کارآفرینی در بین دانشجویان رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد. خسروی پور و همکاران (۱۳۸۸)، در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که روش های آموزشی، محتوای آموزشی، امکانات و تجهیزات، عامل های فردی، مهارت های آموزشگران، ویژگی های دانشجویان و عامل های محیطی از جمله عامل های مؤثر بر نگرش دانش آموختگان نسبت به تقویت کارآفرینی در دانشجویان می باشند.

در این پژوهش عامل های فردی شامل متغیرهای نیاز به موفقیت، اعتماد به نفس، سن فرد در آغاز فعالیت شغلی، استقلال طلبی و آزادی عمل، محیط مناسب در فرایند رشد شخصیتی و تجربه گذشته کاری و ویژگی های دانشجویان شامل متغیرهای علاقمندی به اشتغال در حرفه کشاورزی، تجربه گذشته در مورد حرفه کشاورزی، میزان توجه به یادگیری مهارت های عملی، تلقی مثبت دانشجویان از مشاغل و رشته های کشاورزی و سطح خلاقیت و نوآوری دانشجویان می باشد.

حسین پور و رضایی (۱۳۸۹)، در پژوهشی به بررسی گرایش دانشجویان کشاورزی نسبت به کارآفرینی پرداختند، نتایج بررسی آنان نشان داد که بین متغیرهای

بر پایه نتایج به دست آمده، بیشتر افراد مورد بررسی (۶۸/۷ درصد) علاقه زیاد تا خیلی زیادی به رشته تحصیلی خود داشته و میانگین رتبه ای علاقه به رشته تحصیلی در بین آنان ۳/۷۹ (از ۵) با انحراف معیار ۰/۷۲۶ می باشد. به عبارتی میزان علاقه به رشته تحصیلی در بین افراد مورد بررسی در حد متوسط تا زیاد قرار داشت. در زمینه ی علاقه به فعالیت در بخش کشاورزی نیز نتایج نشان داد که ۶/۷ درصد از دانشجویان در حد خیلی کم تا کم و ۶۱/۹ درصد در حد زیاد تا خیلی زیاد به فعالیت در بخش کشاورزی علاقمند هستند. میانگین رتبه ای علاقه به فعالیت های کشاورزی در بین افراد مورد بررسی ۳/۷۴ (از ۵) با انحراف معیار ۰/۸۹۸ بود. برابر نتایج به دست آمده بیشتر دانشجویان توانایی خود را در زمینه خوداشتغالی و راه اندازی کسب و کار در حد متوسط به بالا ارزیابی کرده اند به طوری که ۶/۷ درصد توانایی خود را برای خوداشتغالی در بخش کشاورزی در حد کم، ۳۸/۱ درصد در حد متوسط و ۶۱/۹ درصد در حد زیاد و خیلی زیاد ارزیابی کرده اند و میانگین رتبه ای این متغیر ۳/۷۸ (از ۵) با انحراف معیار ۰/۸۷۸ می باشد (جدول ۱).

در جامعه ای همسان جامعه آماری تحقیق (دانشجویان کشاورزی دانشگاه بوعلی سینا) استفاده شد و پس از تکمیل پرسشنامه ها با استفاده از ضریب آلفا کرونباخ مقدار پایایی آن محاسبه شد ($\alpha=0/82$) که نشان دهنده پایایی قابل قبول پرسشنامه است. برای بررسی رابطه و تأثیر متغیرهای تحقیق بر گرایش دانشجویان از ضرایب همبستگی و تحلیل رگرسیون گام به گام استفاده شد.

یافته ها

نتایج به دست آمده نشان دادند که میانگین سنی دانشجویان حدود ۲۵ سال با انحراف معیار ۳ سال بود. به لحاظ جنس ۳۸/۱ درصد از دانشجویان دختر و ۶۱/۹ درصد پسر هستند. همچنین ۶۳ درصد از دانشجویان در مقطع کارشناسی و ۳۷ درصد در مقطع کاردانی مشغول به تحصیل بودند. به لحاظ رشته تحصیلی ۲۳/۱ درصد از دانشجویان در رشته ماشین های زراعی و باغی، ۲۰/۹ درصد در رشته پرورش طیور، ۲۰/۹ درصد در رشته پرورش گاو، ۱۷/۹ درصد در رشته تولیدات زراعی و ۱۷/۲ درصد در رشته گیاهان دارویی تحصیل می کنند.

جدول ۱- توزیع فراوانی دانشجویان بر پایه علاقه به رشته، فعالیت در بخش کشاورزی و توانایی خوداشتغالی

متغیر	مقیاس	فراوانی	درصد	درصد تجمعی	آماره های توصیفی
علاقه به رشته تحصیلی	خیلی کم	۰	۰	۰	
	کم	۵	۳/۷	۳/۷	میانگین: * ۳/۷۹
	متوسط	۳۷	۲۷/۶	۳۱/۳	انحراف معیار: ۰/۷۲۶
	زیاد	۷۳	۵۴/۵	۸۵/۸	
	خیلی زیاد	۱۹	۱۴/۲	۱۰۰	
	جمع	۱۳۴	۱۰۰	-	
علاقه به فعالیت در بخش کشاورزی	خیلی کم	۲	۱/۵	۱/۵	
	کم	۷	۵/۲	۶/۷	میانگین: * ۳/۷۴
	متوسط	۴۲	۳۱/۳	۳۸/۱	انحراف معیار: ۰/۸۹۸
	زیاد	۵۵	۴۱/۰	۷۹/۱	
	خیلی زیاد	۲۸	۲۰/۹	۱۰۰	
	جمع	۱۳۴	۱۰۰	-	
توانایی خوداشتغالی	خیلی کم	۰	۰	۰	
	کم	۹	۶/۷	۶/۷	میانگین: * ۳/۷۸
	متوسط	۴۲	۳۱/۳	۳۸/۱	انحراف معیار: ۰/۸۷۸
	زیاد	۵۲	۳۸/۸	۷۶/۹	
	خیلی زیاد	۳۱	۲۳/۱	۱۰۰	
	جمع	۱۳۴	۱۰۰	-	

* میانگین از ۵

با اعمال تغییراتی جزئی استفاده شده و در نهایت میانگین مجموع گویه های مربوط به هر ویژگی محاسبه شده است. نتایج به دست آمده نشان دادند که بیشتر دانشجویان مورد بررسی از نظر بیشتر ویژگی های کارآفرینی در حد متوسط به بالا بودند. در بین آنان ویژگی توفیق طلبی یا نیاز به پیشرفت با میانگین ۴/۵ و انحراف معیار ۰/۷۷۹ نسبت به دیگر ویژگی ها در حد بالایی قرار دارد و ویژگی توانایی پذیرش شکست با میانگین ۳/۲۰ و انحراف معیار ۰/۹۱۱ در حد پایینی قرار دارد. جدول ۲ اولویت بندی ویژگی های کارآفرینی دانشجویان را بر پایه ضریب تغییرات نشان می دهد.

جدول ۲- اولویت بندی ویژگی های کارآفرینی دانشجویان مرکز آموزش کشاورزی همدان

اولویت	CV	انحراف معیار	میانگین	ویژگی های کارآفرینی
۱	۰/۱۹۰	۰/۷۷۹	۴/۰۵	توفیق طلبی یا نیاز به موفقیت
۲	۰/۱۹۹	۰/۷۲۰	۳/۶۱	نوآوری و خلاقیت
۳	۰/۲۲۳	۰/۸۵۷	۳/۸۴	خطر پذیری
۴	۰/۲۳۲	۰/۸۴۳	۳/۵۸	اعتماد به نفس
۵	۰/۲۴۵	۰/۹۱۴	۳/۷۲	تحمل ابهام
۶	۰/۲۵۸	۰/۹۲۹	۳/۶۰	استقلال طلبی
۷	۰/۲۷۲	۰/۹۰۶	۳/۳۲	خود اتکایی یا کنترل درونی
۸	۰/۲۸۴	۰/۹۱۱	۳/۲۰	توانایی پذیرش شکست

طوری که در همه گویه ها میانگین بالاتر از ۳ بوده و که به عبارتی نگرش دانشجویان نسبت به خوداشتغالی کمی بالاتر از حد متوسط است. نتایج بررسی هر یک از گویه های نگرشی دانشجویان به خوداشتغالی بر حسب ضریب تغییرات در جدول ۳ آمده است.

به منظور سنجش ویژگی های کارآفرینی دانشجویان از گویه های پرسشنامه استاندارد سنجش ویژگی های شخصیتی کارآفرینان ایرانی استفاده شده است (کردنابیچ و همکاران، ۱۳۸۶). این پرسشنامه ۸ ویژگی کارآفرینی (توفیق طلبی یا نیاز به موفقیت، نوآوری و خلاقیت، خطر پذیری، اعتماد به نفس، تحمل ابهام، استقلال طلبی، خود اتکایی یا کنترل درونی و توانایی پذیرش شکست) را مورد سنجش قرار می دهد. در این پژوهش از گویه های استاندارد این پرسشنامه برای سنجش هر یک از ویژگی های کارآفرینی دانشجویان، البته

بر پایه نتایج به دست آمده، میانگین رتبه ای تمامی گویه های تشکیل دهنده نگرش دانشجویان نسبت به خوداشتغالی در بخش کشاورزی، ۳/۴۱ (از ۵) با انحراف معیار ۰/۳۸۶ بود که نشان دهنده نگرش متوسط دانشجویان به خوداشتغالی در بخش کشاورزی است، به

جدول ۳- اولویت بندی گویه های نگرش نسبت به خوداشتغالی در بین دانشجویان مرکز آموزش کشاورزی همدان

اولویت	CV	انحراف معیار	میانگین	گویه
۱	۰/۱۹۸	۰/۷۴۸	۳/۷۷	دانش آموختگان کشاورزی توانایی های لازم برای ایجاد شغل و کارآفرینی را دارند.
۲	۰/۲۳۳	۰/۸۲۸	۳/۵۵	در کشور زمینه خوداشتغالی و کارآفرینی وجود دارد.
۳	۰/۲۴۵	۰/۸۶۷	۳/۵۳	کمبود فرصت های شغلی در بخش های دولتی ضرورت خوداشتغالی را دو چندان کرده است.
۴	۰/۲۵۰	۰/۹۰۲	۳/۶۰	دانشجویان و دانش آموختگان کشاورزی باید به فکر خوداشتغالی باشند
۵	۰/۲۵۱	۰/۸۹۰	۳/۵۴	شرایط خوداشتغالی دانش آموختگان کشاورزی در مقایسه با دیگر دانش آموختگان بهتر است.
۶	۰/۲۹۱	۰/۹۰۷	۳/۱۱	ایجاد اشتغال برای دانش آموختگان کشاورزی وظیفه دولت است.*
۷	۰/۲۹۵	۱/۰۲۳	۳/۴۶	در حال حاضر خوداشتغالی موضوعی با اهمیت برای دانش آموختگان کشاورزی است.
۸	۰/۲۹۸	۰/۹۷۱	۳/۲۵	من به خوداشتغالی و کارآفرینی در شرایط کنونی باور دارم.
۹	۰/۳۳۸	۱/۰۵۵	۳/۱۲	خوداشتغالی و کارآفرینی دانش آموختگان کشاورزی در کاهش بیکاری موثر است.
۱۰	۰/۳۴۷	۱/۰۹۸	۳/۱۶	خوداشتغالی در بخش کشاورزی سخت تر از دیگر بخش ها است.*

مقیاس: کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم * : امتیازدهی برخلاف گویه های مثبت

دار در سطح $P=0/05$ وجود داشت. هم چنین، بر پایه نتایج به دست آمده بین ویژگی‌های کارآفرینی توفیق طلبی یا نیاز به موفقیت، نوآوری و خلاقیت، تحمل ابهام، استقلال طلبی، خود اتکایی یا کنترل درونی و توانایی پذیرش شکست و نگرش دانشجویان نسبت به خوداشتغالی در بخش کشاورزی رابطه مثبت و معنی دار در سطح $P=0/01$ و بین ویژگی‌های خطر پذیری و اعتماد به نفس دانشجویان با نگرش آنان نسبت به خوداشتغالی در بخش کشاورزی رابطه مثبت و معنی دار در سطح $P=0/05$ وجود داشت.

به منظور بررسی رابطه بین متغیرهای تحقیق با نگرش دانشجویان نسبت به خوداشتغالی، با توجه به سطح سنجش متغیرها، به تناسب از ضریب‌های همبستگی اسپیرمن و پیرسون استفاده شد. بر پایه نتایج به دست آمده (جدول ۵) بین متغیرهای علاقه به فعالیت در بخش کشاورزی و توانایی خوداشتغالی با نگرش نسبت به خوداشتغالی در بخش کشاورزی رابطه مثبت و معنی دار در سطح $P=0/01$ و بین متغیر علاقه به رشته تحصیلی با نگرش نسبت به خوداشتغالی در بخش کشاورزی رابطه مثبت و معنی

جدول ۵- همبستگی متغیرهای تحقیق با نگرش دانشجویان مرکز آموزش کشاورزی همدان نسبت به خوداشتغالی

ویژگی	متغیر	r	P
ویژگی‌های فردی	علاقه به رشته تحصیلی	۰/۱۸۸ *	۰/۰۳۱
	علاقه به فعالیت در بخش کشاورزی	۰/۲۳۳**	۰/۰۰۷
	توانایی خوداشتغالی	۰/۴۶۴**	۰/۰۰۰
ویژگی‌های کارآفرینی	توفیق طلبی یا نیاز به موفقیت	۰/۲۴۵**	۰/۰۰۴
	نوآوری و خلاقیت	۰/۲۰۶**	۰/۰۱۷
	خطر پذیری	۰/۱۹۸ *	۰/۰۲۲
	اعتماد به نفس	۰/۱۷۶*	۰/۰۴۳
	تحمل ابهام	۰/۲۴۷**	۰/۰۰۴
	استقلال طلبی	۰/۲۶۰**	۰/۰۰۳
	خود اتکایی یا کنترل درونی	۰/۲۵۶**	۰/۰۰۳
	توانایی پذیرش شکست	۰/۲۲۵**	۰/۰۰۹

** معنی داری در سطح ۱ درصد * معنی داری در سطح ۵ درصد

و مابقی یعنی ۵۶/۷ درصد از واریانس نگرش دانشجویان به وسیله سایر متغیرهایی که در این تحقیق نیامده اند، تبیین شده است. در مجموع با توجه به مقدار بتاهای به دست آمده، متغیر توانایی خوداشتغالی نسبت به دیگر متغیرها بیشترین سهم را در تبیین متغیر وابسته داشته است. زیرا به ازای یک واحد تغییر در انحراف معیار این متغیر، به اندازه ۰/۳۸۶ واحد تغییر در انحراف معیار نگرش دانشجویان نسبت به خوداشتغالی ایجاد می شود. هم چنین متغیرهای تحمل ابهام ($\beta=0/248$)، توفیق طلبی ($\beta=0/194$)، استقلال طلبی ($\beta=0/200$)، علاقه به فعالیت در بخش کشاورزی ($\beta=0/173$)، خود اتکایی یا کنترل درونی ($\beta=0/148$) و نوآوری و خلاقیت ($\beta=0/139$) به ترتیب بعد

در این پژوهش به منظور اندازه گیری تاثیر جمعی متغیرهای مستقل تحقیق بر متغیر وابسته نگرش نسبت به خوداشتغالی، از رگرسیون چندگانه به روش گام به گام استفاده شده است. این روش در آغاز با مقایسه متغیرهای مستقل، مهم ترین متغیر را وارد معادله می کند و این روند تا هنگامی ادامه می یابد که هیچ متغیر مستقلی توانایی ورود به معادله رگرسیون را نداشته باشد. خلاصه نتایج تحلیل رگرسیون در جدول ۶ آمده است. برابر نتایج به دست آمده هفت متغیر توانایی خوداشتغالی، تحمل ابهام، توفیق طلبی، استقلال طلبی، علاقه به فعالیت در بخش کشاورزی، خود اتکایی یا کنترل درونی و نوآوری و خلاقیت در مجموع ۴۳/۳ درصد از واریانس نگرش دانشجویان نسبت به خوداشتغالی تبیین کردند

جدول ۶- نتایج به دست آمده از تحلیل رگرسیون گام به گام

متغیر	B	Beta	t	Sig
عدد ثابت	۹/۴۵۶	-	۳/۶۷۷	۰/۰۰۰
توانایی خود اشتغالی (X_1)	۱/۶۹۵	۰/۳۸۶	۵/۵۴۶	۰/۰۰۰
تحمل ابهام (X_2)	۱/۰۵۱	۰/۲۴۸	۳/۶۴۸	۰/۰۰۰
توفیق طلبی (X_3)	۰/۹۶۲	۰/۱۹۴	۲/۸۷۴	۰/۰۰۵
استقلال طلبی (X_4)	۰/۸۲۲	۰/۲۰۰	۲/۹۴۰	۰/۰۰۴
علاقه به فعالیت در بخش کشاورزی (X_5)	۰/۷۳۱	۰/۱۷۳	۲/۵۴۹	۰/۰۱۲
خود اتکایی یا کنترل درونی (X_6)	۰/۶۲۸	۰/۱۴۸	۲/۱۵۰	۰/۰۳۴
نوآوری و خلاقیت (X_7)	۰/۷۵۰	۰/۱۳۹	۲/۰۶۶	۰/۰۴۱

R= ۰/۶۸۱ R²= ۰/۴۳۳ F= ۱۵/۲۸۰ P= ۰/۰۰۰

کار آفرینی و تقویت ویژگی های مختلف کار آفرینی در بین دانشجویان در برای بروز رفتارهای بالقوه کار آفرینی و خود اشتغالی به گونه ای هدفمند و برنامه ریزی شده ضرورت دارد.

بین متغیرهای علاقه به فعالیت در بخش کشاورزی، توانایی خود اشتغالی و علاقه به رشته تحصیلی با نگرش نسبت به خود اشتغالی در بخش کشاورزی رابطه مثبت و معنی دار وجود داشت که با یافته های خسروی پور و همکاران (۱۳۸۸) و علیپور و دهقانی (۱۳۹۱) همخوانی دارد.

در زمینه رابطه بین ویژگی های کار آفرینی دانشجویان و نگرش آنان نسبت به خود اشتغالی نیز بین توفیق طلبی یا نیاز به موفقیت، نوآوری و خلاقیت، تحمل ابهام، استقلال طلبی، خود اتکایی یا کنترل درونی و توانایی پذیرش شکست و نگرش دانشجویان نسبت به خود اشتغالی در بخش کشاورزی رابطه مثبت و معنی دار در سطح یک درصد و بین ویژگی های خطرپذیری و اعتماد به نفس دانشجویان با نگرش آنان نسبت به خود اشتغالی در بخش کشاورزی رابطه مثبت و معنی دار در سطح پنج درصد وجود داشت که با نتایج پژوهش های گارول و اتسان (۲۰۰۶)، سگال و همکاران (۲۰۰۵) و خسروی پور و همکاران (۱۳۸۸) همخوانی دارد.

برابر نتایج به دست آمده هفت متغیر توانایی خود اشتغالی، تحمل ابهام، توفیق طلبی، استقلال طلبی، علاقه به فعالیت در بخش کشاورزی، خود اتکایی یا کنترل درونی و نوآوری و خلاقیت در مجموع ۴۳/۳ درصد از

از متغیر توانایی خود اشتغالی به ترتیب بیشترین تأثیر را نگرش دانشجویان نسبت به خود اشتغالی داشته اند. در این رابطه معادله رگرسیون حاصل با توجه به ضریب تأثیر متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته و عدد ثابت (عرض از مبدا) به شرح زیر می باشد:

$$Y = 9/456 + 1/695 x_1 + 1/051 x_2 + 0/962 x_3 + 0/822 x_4 + 0/731 x_5 + 0/628 x_6 + 0/750 x_7$$

بحث و نتیجه گیری

این تحقیق با هدف بررسی نگرش دانشجویان مرکز آموزش علمی کاربردی جهاد کشاورزی همدان نسبت به خود اشتغالی در بخش کشاورزی و تبیین عامل های مؤثر بر آن انجام شده است. نتایج به دست آمده نشان دادند که در مجموع نگرش دانشجویان نسبت به خود اشتغالی در حد متوسط به بالا است و زمینه لازم در دانشجویان نسبت به خود اشتغالی فراهم است به گونه ای که ۶۲ درصد دانشجویان مورد بررسی توانایی خود را برای خود اشتغالی در بخش کشاورزی در حد زیاد و خیلی زیاد ارزیابی کرده اند. این موضوع را می توان به عنوان یک فرصت در جهت ایجاد و گسترش برنامه ها و فعالیت های خود اشتغالی و کار آفرینی بین دانشجویان علمی کاربردی قلمداد کرد.

ویژگی های کار آفرینی در دانشجویان مورد بررسی در حد متوسط به بالا است. در بین ویژگی های کار آفرینی نیز ویژگی توفیق طلبی یا نیاز به پیشرفت نسبت به دیگر ویژگی ها در حد بالاتری قرار دارد. بنابراین، لزوم آموزش

کارآفرینانه بخش کشاورزی مطرح شده در داخل و خارج از کشور.

- برگزاری کارگاه‌های آموزشی در زمینه خوداشتغالی، به منظور فرهنگ سازی و ایجاد نگرش مثبت در دانشجویان کشاورزی.

- تقویت علاقمندی به فعالیت‌های کشاورزی در بین دانشجویان از راه برنامه ریزی انجام‌گرددش‌های علمی و بازدید از فعالیت‌ها و مناطق کشاورزی و روستایی.

- برقراری ارتباط مستقیم و نزدیک بین دانشجویان و کشاورزان، هدایت و سازماندهی تکالیف درسی دانشجویان به سمت فعالیت‌های عملی در شرایط واقعی کار کشاورزی.

- ارایه مطالب کاربردی و عملی و تنظیم محتوای آموزشی این دوره‌ها بر پایه نیاز بازار کار و متناسب با توانایی‌های مهارتی و علمی دانشجویان.

واریانس نگرش دانشجویان نسبت به خوداشتغالی تبیین کرده‌اند. نتیجه به‌دست آمده در زمینه تأثیر ویژگی‌های تحمل ابهام با مطالعه گارول و اتسان (۲۰۰۶)، توفیق طلبی با مطالعه گارول و اتسان (۲۰۰۶) و خسروی پور و همکاران (۱۳۸۸)، استقلال طلبی با بررسی گارول و اتسان (۲۰۰۶) و خسروی پور و همکاران (۱۳۸۸)، علاقه به فعالیت در بخش کشاورزی با بررسی خسروی پور و همکاران (۱۳۸۸)، خوداتکایی یا کنترل درونی با بررسی گارول و اتسان (۲۰۰۶) و خلاقیت و نوآوری با بررسی سگال و همکاران (۲۰۰۵)، گارول و اتسان (۲۰۰۶) و حسین پور و رضایی (۱۳۸۹) همخوانی دارد.

با توجه به نتایج به‌دست آمده پیشنهادهای زیر برای تقویت نگرش دانشجویان کشاورزی مراکز علمی کاربردی جهاد کشاورزی ارایه می‌شود:

- آشنا سازی دانشجویان با موضوع‌ها و زمینه‌های

منبع‌ها

- اکبری، ا.، موحدی، ر. کوچکیان، ح. (۱۳۸۸). بررسی گرایش دانشجویان کشاورزی نسبت به اشتغال در بخش کشاورزی (مطالعه موردی: دانشگاه بوعلی سینا). مجله پژوهش‌های آموزش و ترویج کشاورزی، سال ۲، شماره ۴، صص ۹۱-۱۰۲.
- الهیاری، م. ص.؛ کشاورز، ف. و چیدری، م. (۱۳۸۸). گرایش‌ها و ارزش‌های کارآفرینی در میان دانشجویان کشاورزی دانشگاه آزاد اسلامی واحد رشت. فصلنامه مدیریت پژوهش آموزش کشاورزی، شماره ۹، صص ۲۹-۳۷.
- امیری، ع. ن. و مرادی، ی. (۱۳۸۷). گرایش‌های کارآفرینانه دانشجویان و موانع آن. فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی، سال ۱۴، شماره ۳، صص ۴۵-۶۷.
- بارانی، ش. اطهری، ز. زرافشانی، ک. (۱۳۸۸). بررسی دلایل گرایش به کارآفرینی دانشجویان علمی-کاربردی کشاورزی (مطالعه موردی: استان کرمانشاه). مجله توسعه کارآفرینی، سال ۲، شماره ۶، صص ۷۳-۹۵.
- حسین پور، ا. و رضایی، م. (۱۳۸۹). بررسی گرایش دانشجویان کشاورزی به کارآفرینی. مجله توسعه کارآفرینی، سال ۳، شماره ۱۰، صص ۱۳۵-۱۵۳.
- خسروی پور، ب.؛ ایروانی، ه.؛ حسینی، س. م. و موحد محمدی، س. ح. (۱۳۸۸). تحلیل عوامل مؤثر بر تقویت کارآفرینی در دانشجویان از دیدگاه دانش‌آموختگان مراکز آموزش عالی علمی کاربردی کشاورزی، مجله تحقیقات اقتصاد و توسعه کشاورزی ایران، دوره ۲-۴۰، شماره ۴۰، صص ۳۵-۴۵.
- شریعتی، م. ت. مهاجر، ع. ر. (۱۳۸۵). بررسی برنامه‌های درسی و مهارت‌های برنامه‌ریزی در آموزش‌های علمی-کاربردی. مجله جهاد، شماره ۲۷۴، صص ۴۸۱-۴۷۱.
- صمدی، پ. و شیرزادی، ه. (۱۳۸۶). بررسی رابطه جو سازمانی مدرسه با روحیه کارآفرینی در دانش‌آموزان. فصلنامه نوآوری آموزشی، دوره ۵، شماره ۱۶، صص ۱۶۴-۱۸۷.
- علیپور، ح. و دهقانی، ک. (۱۳۹۱). نگرش دانشجویان رشته‌های کشاورزی نسبت به فعالیت کارآفرینانه در قالب

تعاونی های کشاورزی، علوم ترویج و آموزش کشاورزی ایران، دوره ۸، شماره ۲، صص ۹۳-۱۰۳.
 قاسمی، ج.؛ اسدی، ع. و حسینی نیا، غ. ح. (۱۳۸۸). بررسی عوامل تأثرگذار در ایجاد روحیه کارآفرینی دانشجویان
 تحصیلات تکمیلی پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران. مجله تحقیقات اقتصاد و توسعه کشاورزی ایران،
 دوره ۲-۴۰، شماره ۲، صص ۷۹-۷۱.
 کردنایچ، ا؛ زالی، م؛ هومن، ح ع و شمس، ش. (۱۳۸۶). ابزار سنجش ویژگی های شخصیتی کارآفرینان، تهران:
 انتشارات مرکز کارآفرینی دانشگاه تربیت مدرس.
 کریمی، س.؛ چیدری، م.؛ مولدر، م.؛ بیمنز، ه.؛ زعفریان، ر. (۱۳۹۰). عوامل محیطی و فرهنگی مؤثر بر قصد
 کارآفرینانه دانشجویان. اولین کنفرانس دانشجویی کارآفرینی در کشور، تهران: مهر ماه ۱۳۹۰.

Caliendo, M., Fossen, F. M., Kritikos, A. S. (2011). Personality characteristics and the decision to become and stay self-employed. DIW Berlin Discussion Paper No 1113.

Carr, J. C. & Sequeira, J. M. (2007). Prior family business exposure as .11 intergenerational influence and entrepreneurial intent: A Theory of Planned Behavior Approach. *Journal of Business Research*, 60, 1090-1098.

Gurol, Y. & Atsan, N. (2006). Entrepreneurial characteristics amongst university students: Some insights for entrepreneurship education and training in Turkey. *Education + Training*, 48(1), 25-38.

Jones, P. Miller, M. Jones, A. Packham, G. (2011). Education & Training. Attitudes and motivations of Polish students towards entrepreneurial activity. London: 2011. 53(5), 416-428.

Krueger, N. F., JR., Reilly, M. D. & Carsrud, A. L. (2000). Competing models of entrepreneurial intentions. *Journal of Business Venturing*, 15, 411-432.

Lee, S.M. & Peterson, S.J. (2000). Culture, entrepreneurial orientation, -44 and global competitiveness. *Journal of World Business*, 35(4), 4-16.

Mccline, Richard L. (2004). Opportunity Recognition: An Exploratory Investigation of a Component of the Entrepreneurial Process in the Context of the Health Care Industry: Theory and Practice. *Tertiary Education Management*, 25(2), 81-94.

Packham G., Jones P., Miller C., Pickernell D. & Thomas B. (2010). Attitudes towards entrepreneurship education: a comparative analysis. *Strategic Direction*, 27 (6), 568-586.

Robinson, J. S., Garton, B. L. & Terry, R. (2007). Identifying the employability skills needed in the workplace according to supervisors of college of agriculture, food and natural resources graduates. *Journal of Southern Agricultural Education Research*, 57(1), 95-100. Retrieved from <http://pubs.aged.tamu.edu/jsaer/pdf/>.

Sardeshmukh, S. & Smith, R. (2010). An examination of skills and abilities in a process model of entrepreneurship, Retrieved 14 June 2010, from: <http://www.swinburne.edu.au>.

Segal, G., Borgia, D. & Schoenfeld, J. (2005). The motivation to become an entrepreneur. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, 11(1), 42-57.

Factors Impacting on Agricultural Students ' Attitude towards Self-Employment in Hamadan Agricultural Scientific-Applied Educational Center

R. Movahedi ¹, S. Latifi ², L. Zolikhahi Sayyar ³

1-Assistant Professor, Faculty of Agriculture, Bu-Ali Sina University, Hamadan, Iran

2- Post Graduate Student in Agricultural Development, Faculty of Agriculture, Tabriz University, Tabriz, Iran

3-Post Graduate Student in Agricultural Development, Faculty of Agriculture, Bu-Ali Sina University, Hamadan, Iran

Abstract

This study is aimed at identifying agricultural students' attitudes towards self-employment at Hamadan Agricultural Scientific-Applied Educational Center. The research was a survey investigation. The statistical population consisted of 275 students. Statistical sample was 134 students that determined by Cochran formula and sample was chosen through random stratified sampling methodology. The research tool to collect was a questionnaire. The items and indicators of the questionnaire were validated by experts' views. After approving context and face validity, the questionnaire was given to a number of students as pilot test to measure its' reliability by applying Cronbach's alpha coefficient ($\alpha=0.82$). Results indicated that students' attitude towards self-employment was higher than moderate level. Results showed that there is significant relationship between both the students' entrepreneurship characteristics and the students' interest to work in agricultural sector with their attitude towards self-employment. Results also indicated that seven factors as: self-employment ability, tolerance of ambiguity, need for achievement, autonomy, the students' interest to work in agricultural sector, internal control and creativity, 43.3 percent of the dependent students' attitude towards self-employment.

Index Terms: Agricultural students, self-employment, students attitude.

Corresponding Author: R. Movahedi

Email: r.movahedi@basu.ac.ir

Received: 17/6/2013 ; **Accepted:** 25/6/2014